

పురుష సూక్తం

ఓం తచ్చం యోరావృణీమహే । గాతుం యజ్ఞాయ । గాతుం యజ్ఞపతయే ।
దైవీ స్వస్తిరస్తు నః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజం । శం నో
అస్తు ద్విపదే । శం చతుష్పదే ।

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః ॥

సహస్రశీర్-షా పురుషః । సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ।
స భూమిం విశ్వతో వృత్వా । అత్యతిష్ఠద్దశాంగులం ॥

పురుష ఏవేదగ్ం సర్వం ॥ యద్భూతం యచ్ఛ భవ్యం ।
ఉతామృతత్వ స్యేశానః । యదన్నేనాతిరోహతి ॥

ఏతావానస్య మహిమా । అతో జ్యాయాగ్శ్చ పూరుషః ।
పాదోఽస్య విశ్వా భూతాని । త్రిపాదస్యామృతం దివి ॥

త్రిపాదూర్ధ్వ ఉదైత్పురుషః । పాదోఽస్యేహోఽభవాత్పునః ।
తతో విష్వజ్స్వక్రామత్ । సాశనానశనే అభి ॥

తస్మాద్విరాడజాయత । విరాజో అధి పూరుషః ।
స జాతో అత్యరిచ్యత । పశ్చాద్-భూమిమథో పురః ॥

యత్పురుషేణ హవిషా । దేవా యజ్ఞమతన్వత ।
వసంతో అస్యాసీదాజ్యం । గ్రీష్మ ఇధ్మశ్శరద్ధవిః ॥

సప్తాస్యాసన్-పరిధయః । త్రిః సప్త సమిధః కృతాః ।
దేవా యద్యజ్ఞం తన్వానాః । అబద్ధన్-పురుషం పశుం ॥

తం యజ్ఞం బర్హిషి ప్రౌక్షన్ । పురుషం జాతమగ్రతః ।
తేన దేవా అయజంత । సాధ్యా ఋషయశ్చ యే ॥

తస్మాద్వజ్రాధస్సర్వహుతః । సంభృతం పృషదాజ్యం ।
పశుగ్-స్తాగ్-శ్చక్రే వాయవ్యాన్ । ఆర్హణ్యాన్-గ్రామ్యాశ్చ యే ॥

తస్మాద్వజ్ఞాధస్సర్వహుతః । ఋచః సామాని జజ్ఞిరే ।
ఛందాగ్ంసి జజ్ఞిరే తస్మాత్ । యజుస్తస్మాదజాయత ॥

తస్మాదశ్వా అజాయంత । యే కే చోభయాదతః ।
గావో హ జజ్ఞిరే తస్మాత్ । తస్మాజ్ఞాతా అజావయః ॥

యత్పురుషం వ్యదధుః । కత్తిథా వ్యకల్పయన్ ।
ముఖం కిమస్య కౌ బాహూ । కావూరూ పాదావృచ్యేతే ॥

బ్రాహ్మణోఽస్య ముఖమాసీత్ । బాహూ రాజన్యః కృతః ।
ఊరూ తదస్య యద్వైశ్యః । పద్భ్యాగ్ం శుద్రో అజాయతః ॥

చంద్రమా మనసో జాతః । చక్షోః సూర్యో అజాయత ।
ముఖాదింద్రశ్చాగ్నిశ్చ । ప్రాణాద్వాయురజాయత ॥

నాభ్యా ఆసీదంతరిక్షం । శ్రీర్ణో ద్యౌః సమవర్తత ।
పద్భ్యాం భూమిర్దిశః శ్రోత్రాత్ । తథా లోకాగ్ం అకల్పయన్ ॥

వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం । ఆదిత్యవర్ణం తమస్తస్మ పారే ।
సర్వాణి రూపాణి విచిత్వ ధీరః । నామాని కృత్వాఽభివదన్, యదాఽఽస్తే ॥

ధాతా పురస్తాద్యముదాజహర । శక్రః ప్రవిద్వాన్-ప్రదిశశ్చతస్రః ।
తమేవం విద్వాన్మృత ఇహ భవతి । నాన్యః పంథా అయనాయ విద్యతే ॥

యజ్ఞేన యజ్ఞమయజంత దేవాః । తాని ధర్మాణి ప్రథమాన్యాసన్ ।
తే హ నాకం మహిమానః సచంతే । యత్ర పూర్వే సాధ్యాస్సంతి దేవాః ॥

అద్యుః సంభూతః పృథివ్యై రసాచ్చ । విశ్వకర్మణః సమవర్తతాధి ।
తస్య త్వష్టా విదధద్రూపమేతి । తత్పురుషస్య విశ్వమాజాన్మగ్రే ॥

వేదాహమేతం పురుషం మహాంతం । ఆదిత్యవర్ణం తమస్య పరస్మాత్ ।
తమేవం విద్వాన్మృత ఇహ భవతి । నాన్యః పంథా విద్యతేఽయనాయ ॥

ప్రజాపతిశ్చరత్తి గర్భే అంతః । అజాయమానో బహుధా విజాయతే ।

తస్య ధీరాః పరిజానంతి యోనిం" । మరీచీనాం పదమిచ్ఛంతి వేధసః ॥

యో దేవేభ్య ఆతపతి । యో దేవానాం" పురోహితః ।
పూర్వో యో దేవేభ్యో జాతః । నమో రుచాయ బ్రాహ్మయే ॥

రుచం బ్రాహ్మం జనయంతః । దేవా అగ్రే తదబ్రువన్ ।
యస్త్వైవం బ్రాహ్మణో విద్యాత్ । తస్య దేవా అసన్ వశే ॥

హీశ్చ తే లక్ష్మీశ్చ పత్న్యౌ" । అహోరాత్రే పార్శ్వే ।
నక్షత్రాణి రూపం । అశ్వినౌ వ్యాత్రం" ।
ఇష్టం మనిషాణ । అముం మనిషాణ । సర్వం మనిషాణ ॥

తచ్ఛ్చ యోరావృణీమహే" । గాతుం యజ్ఞాయ" । గాతుం యజ్ఞపతయే" । దైవీ"
స్వస్తిరస్తు నః । స్వస్తిర్మానుషేభ్యః । ఊర్ధ్వం జిగాతు భేషజం । శం నో అస్తు
ద్విపదే" । శం చతుష్పదే" ।

ఓం శాంతిః శాంతిః శాంతిః ॥